

တၢ်ဟံးဖျါဆိလၢ ၂၀၁၅နံၣ်လၢမးရူး တၢ်အိၣ်ဒံၣ်အိၣ်ဖိအတၢ်အိၣ်ဆၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဟံးထံသ့ၣ်ညါအစၢဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်တခါ လံာ်တၢ်ဟံးဖျါလၢပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

၂၀၁၅ကီၢ်ပယီၤမၤတၢ်ပတုၤတၢ်ခးအံၤအတၢ်မ့ၢ်လၢအိၣ်ဝဲတၢ်ကဆိတလဲထံရူၤကီၢ်သးဒီးပုၤလၢအဟ့ၢ်မၤစၢၤမၤတူၣ်တၢ်အလီၢ် အကျဲ ဖဲထံကီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကမ့ၢ်ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်ပုၤမၤသကိးတၢ် (CPI), ပိာ်မုၢ်အပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲကရၢ, (WRC), ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢဟါဘၣ်တၢ်မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်မၤဖျါစိမိာ် (HHI) ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်မၤဖဲ တၢ်ဟံးထံသံသမိးတခါဒ်သိးကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်မုၢ်ခွါတၢ်ဂံးလိာ် ဒီးတၢ်အိၣ်ဒံၣ်အိၣ်ဖိအတၢ်အိၣ်ဆၣ်အိၣ် ချ့ (SRH) တၢ်မၤစၢၤဖဲတၢ်လီၤလၢထံကီၢ်တၢ်အိၣ်သးဆိတလဲအသးဖဲလၢမၤရူး ၂၀၁၅န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးထံမၤလိတဘျီအံၤထံၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်,

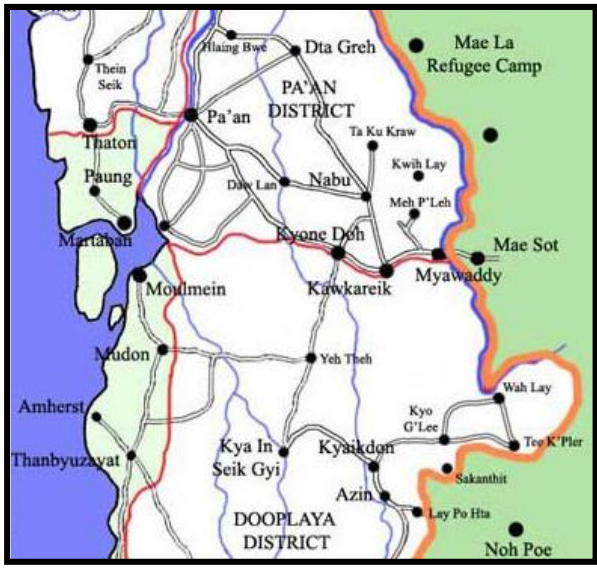
- တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဖျါထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအနီၢ်ဝံာ်ခံလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးမုၢ်ခွါတၢ်ဂံးလိာ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဒံၣ်အိၣ်ဖိတၢ်အိၣ်ဆၣ်အိၣ် ချ့ (SRH) တၢ်ဟ့ၢ်မၤစၢၤတဖၣ်လၢခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်သဝီကီၢ်ဆၢပုၤကမ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်
- တၢ်ဟံးထံသံသမိးထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲတၢ်ဟ့ၢ်မၤစၢၤလၢအဘၣ်ပးဒီးမုၢ်ခွါတၢ်ဂံးလိာ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဒံၣ်အိၣ်ဖိလၢအဆိ လီၤတုၢ်လံာ်စၢၤပာ်အသးအံၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကံၢ်အစီဒီးတၢ်တုာ်သိးထဲသိးတဖၣ်
- သံသမိးဝဲဒၣ်မိာ်ဒီးအတၢ်အိၣ်ဖျါဖိတၢ်မၤစၢၤလၢအသးသးသ့ဆူၣ်ချ့အပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤကထီၣ်လိာ်ထီၣ် တဖၣ်ဒီးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤလီၢ်ကျဲတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံးထံမၤလိအလီၢ်အကျဲ

တၢ်ဟံးထံမၤလိတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ၂၀၁၅လၢမးရူးဒီးတၢ်လီၢ်တခါ မ့ၢ်ဝဲဝဲခါဆိးဒီးဝဲကံၢ်ခဲဖဲကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်ပုၤဒီးကီၢ်ဆၣ်လွံၢ်ဘ့ၣ်လၢကညီ ကီၢ်စဲၣ်ကီၢ်ပယီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. သဝီတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ယုထၢအီၤလၢကီၢ်ဆၣ် တဘျီဒဲၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်အပုၤ ; တဖျါန့ၣ်အိၣ်ဘူးဝဲဒီးကလုာ်န့ၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်. တဖျါန့ၣ်အိၣ်ယံာ်ဝဲဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးတဖျါန့ၣ်အိၣ်ဘူးဝဲဒီးကီၢ်ပယီၤ ပဒိၣ်အသးဆိလီၤသးလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံးထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်မၤအကျဲ

ပုၤဟံးထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ဖိတဖၣ်သ့ၣ်တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးအကျိာ်အကျဲ တဖၣ်ဒီးတၢ်သံသမိးပုၤဟ့ၢ်တၢ်ကစီၣ်နီၢ်ဝံာ်ခံတဖၣ်ဒ်သိး ကမၤလိဘၣ်ဝဲ ပိာ်မုၢ်လၢန့ၣ်သဝီပုၤတဖၣ်အတၢ်ထံၣ်, ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဒီးအတၢ်ထံၣ် ဒီးခၢၣ်စးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ် (စဲၣ်ဘံၣ်အိၣ်) လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပုၤ, ဝဲခါဆိးဒီးဝဲကံၢ်ခဲအပုၤန့ၣ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤ တၢ်ဖိတဖၣ်လၢဒီးန့ၣ်တၢ်သိၣ်လိဝံၤလၢကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိ (EHOs) တဖၣ်မၤဖဲ ကရူၢ်တၢ်ထဲသကိးဖဲ သဝီၣ်ၣ်

ဖျဉ်အပူနီလီ; ပုလုနီလီမသကိးယုတ်တဖၣ်မုၢ်ပုပိၣ်မုၢ်လုအသးနံၣ်အိၣ်ဖဲအိၣ်ဖိအိၣ်လံၤအဘၣ်စၢၤ (၁၈-၄၉ နံၣ်) ဒီးအဖိ ၅ နံၣ်ဆူဖိလၢအိၣ်ဖဲဒီးဒီးန့ၢ်ဘၣ်တ့ၢ်မုၢ်ခါတၢ်အိၣ်ယုတ်လိၣ်သးဒီးတၢ်အိၣ်ဖိအိၣ်လံၤအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်သံက့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲဆူၣ်ချ့ပုမၤတၢ်ဖိတဖၣ်လၢသဝီတဖျဉ်စ့ၢ်စ့ၢ်အပူလီၤ. ပုမၤတၢ်ဖိလၢ (WRC) ဒီး (HHI) တဖၣ် သမံသမိးဝဲခါၣ်စးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုတဝါတၢ်ကရိကရၢခါၣ်စးအဂၤ၂၀စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ယိထံတၢ်မၤကျဲဒိတၢ်ချီန့ၣ်, ပုယိထံသမံသမိးတၢ်ဖိတဖၣ်မၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢမၤသကိးဝဲတၢ် တဖၣ်ဒ်သိးကပၣ်ယုတ်ပၣ်ဂီၢ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်မုၢ်လၢဒီးတၢ်ကမၤဆိတဖၣ်, ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤတၢ်လိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ယုထံၣ်န့ၢ်ဆိအစၢတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤသကိးဖဲ(CPI)“ တၢ်အိၣ်ဖျဉ်ဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အိၣ်သးအတၢ်ဆိတလဲ (မ့)တၢ်သုးလီၤသုးကျဲ” တၢ်ကူၣ်လိၣ်အိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲလါစးပထဘၣ်, ဝှံတကူၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုတဝါတၢ်ကရိကရိတဖၣ်မုၢ်ဝဲတၢ်ဝဲချီဆူၣ်ချ့ပုမၤတၢ်ဖိ(BPHWT), ကီၢ်ပယိၤကသံၣ်ကသိကရၢ(BMA), ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲၤကျဲ(KDHW) ဒီးမံးတၢ်ဆိဟံၣ်(MTC)တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်လးဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဖဲအိၣ်ဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်

- **တၢ်လၢၢ်ဘူၣ်လၢၢ်စ့ၢ်:** ပုပိၣ်မုၢ်တဖၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢၢ်ဘူၣ်လၢၢ်စ့ၢ်ဒိၣ်လၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ(မိၤတီၤစးကဲး, စးချ့, ကါ, မိၤတီၤစးကဲးဒီးလဲ), ကသံၣ်ကသိတဖၣ်, ကသံၣ်ဒိသဒၤဟုးသး, တၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးအဒိးအလဲဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆိဒၣ်တၢ်အဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လၢၢ်ဘူၣ်လၢၢ်စ့ၢ်လၢကလဲၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်ဖးဒိၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ဒိၣ်အါဝဲနီၢ်မးလီၤ. ပုမုၢ်ပုၤတနီၢ်စးစ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်လၢၢ်ဘူၣ်လၢၢ်စ့ၢ်ဖဲတၢ်သမံသမိးအလီၢ်ဖဲကခိ ယီၤဝဲဒၣ်ရၢမတံ(ကီၢ်ပယိၤတကဟ်)ဆူယိၣ်ကီၢ်တကဟ်အဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်အံၤဒုးအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်လၢၢ်ဘူၣ်လၢၢ်စ့ၢ် စ့ၢ် ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဟံၣ်မုၢ်ဘူးဒီးတၢ်မၤစၢၤဒီးကသံၣ်ကသိ, တၢ်ပိးတၢ်လိတဖၣ်မုၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲကလိကလိသန့က့အဝဲသ့ၣ်စံး ဝဲဒၣ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤအံးထွဲကွၢ်ထွဲအဂီၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆါၣ်မဲၣ်ဒိၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- **တၢ်ဆါတၢ်လၢအမၤဝဲ:** ပုမုၢ်ပုၤတဖၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤအဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဆါ တၢ်ဒၣ် အကစၢ်သးန့ၣ်လီၤ. ဝါဒီးဟ့ၣ်ဖိယိဖိအဂၤတဖၣ်တမၤတၢ်ဆါတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါအဂီၢ်ကြီကြီဘၣ်လီၤ. ပုတီခိၣ်ရိၣ်မဲ(ပုမၤတၢ်ဖိလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုတဝါတၢ်ကရိကရိတဖၣ်) ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ် လၢတၢ်မဲၣ်ဆုးဒီးလုလၢ်တူသန့တဖၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ကြီဆါဝဲပိၣ်မုၢ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ကွၢ်ဆါၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢ ဘၣ်ထွဲဒီးဖိလီၤဖုံၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါချုးဆါချုးကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- **တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်ပုၤဒၤအဂီၢ် :** ပုမုၢ်ပုၤဒီးပုတီခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ်ပၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢညီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်မၤဘၣ်ထွဲဆဲးကျိးသးဒီးတၢ်ဆါ ဟံၣ်အဆိတတၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဖျဉ်ဆါကတီၢ်ဒီးတကတီၢ်ယိဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလၢပုၤကွၢ်မိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့သရၣ်(မ့တမ့ၢ်ဆူၣ်ချ့မၤစၢၤတၢ်ဖိအဂၤ)အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုမုၢ်ပုၤတဖၣ်တဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်ကိးလၢပုၤကိးဂၤဒီးလၢ လၢအိၣ်ဖျဉ်ဒီးဒၣ်အဖိလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- **တၢ်ကြီဟုးသးဒီးဟံၣ်ဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ:** ပုမုၢ်ပုၤဒီးပုတီခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤဖးဆါက့ၤတၢ်လၢဘၣ်လးဒီး လုလၢ်တူသန့တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်လၢအဒိၣ်စိၣ်ပုပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အကံၢ်အစိၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအကျိၤအကျဲတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုမုၢ်ပုၤလၢတသ့ၣ်တၢ်ကြီဟုးသးဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီဘၣ်လးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲခိဖျိမုၢ်သုကသံၣ်ကြီဆါဟုးသးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုမုၢ်ပုၤဒီးပုတီခိၣ်ရိၣ်မဲပၣ်ဖျါကဒီးဝဲဒၣ်

လၢပှၤလိၣ်ဘိၣ်ထီၣ်သီဒီးပှၤတဖျိဘၣ်ဒ်အသးတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တြီဟူးသးဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခိဖျိလၢတၢ်ခဲၣ်ဆုးမ့တမ့ၢ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးန့ၣ်လီၤ.ပှၤတိၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲတိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒ်သီးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်ကနၢ်ပၢ်ဝဲဒၣ်အရူဒိၣ်လၢကဒူးသ့ၣ်ညါဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ယးဒီးတၢ်အိၣ်ဒ်အိၣ်ဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢပှၤဒိၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်အဂီၢ်ပှၤတဝါဒိၣ်နၢ်တဖၣ်မၤစၢၤဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

- **တၢ်ပိးတၢ်လီအကျဲ** : ပှၤမ့ၢ်ပှၤတဖၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢကသံၣ်တၢ်တြီဆၢဟုသး(ကသံၣ်အိ,ကသံၣ်ဆဲး)တဖၣ်လၢၣ်ဖုးဝဲအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတူၢ်လိာ်အၢၣ်လီၤဝဲလၢခိဖျိလၢကသံၣ်ကသီတဖၣ်,တၢ်ပိးတၢ်လီလၢကဒိသဒၤဟူးသးတဖၣ်တအိၣ်ဝဲမ့တမ့ၢ်လၢၣ်ဖုးဝဲအယိကထီၣ်စ့ၢ်ကိးနိးတၢ်ဘျးတခါဒ်သီးပှၤမ့ၢ်ပှၤတဖၣ်ကဖဲဆူတၢ်ဆါဟံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- **တၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢ** : ပှၤမ့ၢ်ပှၤဒီးပှၤတိၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်ပယိၤအပူၤဒီး တၢ်အံၤ မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဆိတလဖးဒိၣ်တခါမ့ၢ်ကွဲၣ်ဖဲမိၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျါဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤတခါအံၤ စးထီၣ်အသးသီသီအဆၢကတီၢ်ခါန့ၣ်လီၤ.ပှၤတိၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲတနီၤတဖၣ်တၢ်ထံဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအဂီၢ်ကျိၣ်စ့ စ့ၤလီၤ ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်သိၣ်လိတဖၣ်ဒီးတၢ်မၤလိလၢကမၤလိအါထီၣ်ဒီးမၤသ့အါထီၣ်သးလၢဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်,တၢ်ဖဲတၢ်မၤ,ကျိၣ်စ့လၢကဟ့ၣ်မၤစၢၤဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီလၢတၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၤလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.ပှၤတိၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲတဖၣ်ဖဲဝဲဒၣ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်တရီတပါတၢ်တဖၣ်ကထီၣ်သးဖဲတၢ်လီၤလၢသူးမ့ၢ်သံၣ်ဘိအိၣ်ဝဲအလီၢ်,ဒ်န့ၢ်အသိးတၢ်လီၤလၢပှၤမၤကူၣ်အိၣ်ကအိၣ်အါဝဲအလီၢ်ဒ်တၢ်လီၤလၢပှၤမၤလၢၣ်ဟီၣ်လၢပနံၣ်ဖးဒိၣ်ဖဲကခွၢ်ကီၢ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ကလုာ်ကလုာ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖိအိၣ်လံၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်လၢအိၣ်ဆီလီၤတၢ်အသးအကံၢ်အစီ

- အါဒၣ်တက့ၢ်န့ၣ်ပှၤမ့ၢ်ပှၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်သးမံသးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တၢ်မၤစၢၤအဖိခိၣ်ပၣ်ယုာ်စ့ၢ်ကိးဒီးကသံၣ်သရၣ်လၢအကွၢ်ထွဲမိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,လၢအဝဲသ့ၣ်လဲၤဒီးကူၤစါယါဘျါအသးအဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်သနါက့ၢ်ဒီးတနီၤဟံၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတနီၤဖဲအဝဲသ့ၣ်ကတိၢ်တၢ်ဒီးပှၤလၢအဖဲဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါသးလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်အကတီၢ်,အဝဲသ့ၣ်တသူဝဲတၢ်ကတိၢ်ဆဲးဆဲးလၢလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.ပှၤမ့ၢ်ပှၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်လဲၤပှၤဝဲဒၣ်ကသံၣ်ကသီဒီးကသံၣ်လၢကဒိသဒၤဟူးသးဂီၢ်ဆူပှၤဆါလီၤဆီကသံၣ်ကျးလၢတၢ်ချ့လၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲဖဲကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီတဖၣ်လၢၣ်ကွဲၣ်ဝဲတၢ်ဆါဟံၣ်ပှၤအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျါဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်ကထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအဂီၢ်

- **တၢ်ကထီၣ်လိၣ်ထီၣ်**; ပှၤတိၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲတဖၣ်ဖဲဝဲဒၣ်လၢမိၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျါဖိတၢ်ဖဲတၢ်မၤ(MOM)တၢ်မၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤအါမးအယိ,ဒ်အမ့ၢ်ဝဲ buy – in from leaders; တၢ်လီၤတဂၢ် တကျါၤ,ပျီပူၤ တၢ်အံၤထွဲ ကွၢ်ထွဲတဖၣ်ဒီးပျီပူၤတၢ်မၤလိတဖၣ်;တၢ်မၤလိလၢအတူထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢပှၤသိၣ်လိတၢ်ဖိအဂီၢ်အဒိအတၢ်ယုာ်ဒီးဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢအိၣ်ဘျးတဖၣ်;တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကနၢ်ပၢ်ထွဲဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတၢ်သ့တၢ်လၢ;ပှၤသိၣ်လိတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤ;ဒီးဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်သးသဟီလၢကက့ၢ်မၤတၢ်ဆူအပှၤကမုၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရီဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်သရၣ်လၢအးထွဲကွၢ်ထွဲမိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လီၤဆီတအိၣ်ဝဲဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ပှၤအးထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဖိလၢအဂၤမၤပှၤဝဲတၢ်လီၤဟီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤလၢတၢ်ကဆိမိၣ်မၤဘျူးတဖၣ်; ပှၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ်စံးဖျါဝဲတၢ်အရ့ၣ်ခိၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ

- တၢ်ထီၣ်လီၤမၤနီၢ်မၤယါတၢ်မၤလီၤအဟီၣ်ကဝီၤဒ်သိးကတြီၤဆၢတၢ်မၤလီၤကထၢလီၤသးလၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီးတဖၣ်အဘၣ်စၢၤဒီးတၢ်ကမၤအါထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလီၤတဖၣ်;
- မၤန့ၢ်ပျီပူၤအပတီၢ်တၢ်မၤလိတဖၣ်လၢအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်သမံသမိးတဖျူး/ဒီးတၢ်မၤလိဝံၤအဆၢကတီၢ်,ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထံမၤနီၣ်ယၢ်တၢ်တဘျီယီ;
- မူဒါလၢအလီၤဘၣ်ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ပၣ်မနီၣ်အီၤကဂ့ၤထီၣ်;
- မၤလီၤတၢ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကမၤတၢ်ပၣ်မနီၣ်/တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိၣ်ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိ;ဒီး
- တၢ်ဘၣ်မၤလီၤတၢ်တၢ်လီၤလၢထံရူၤကီၢ်သးတၢ်ထီၣ်လိၣ်သးဆူၣ်ကဲၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပၤအီၤလၢပှၤဖိၣ်စုကဝဲၣ်တဖၣ်အလီၤန့ၣ်ဖိသၣ်ကိးဂၤတၢ်ကဘၣ်မၤန့ၢ်အီၤလံၤအိၣ်ဖျဲၣ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤ.ဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်တကပၤတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်တၢ်သံတၢ်ပှၤတၢ်ယီထံလံၣ်ပၣ်ဖျါပူၤန့ၣ်ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢပှၤဖိသၣ်ဘၣ်တၢ်သံကွၢ်အကျါန့ၣ်ထဲဒၣ် 7.95 မျၢကယၤဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲလံၤအိၣ်ဖျဲၣ်အုၣ်သးလၢလီၤတၢ်လီၤဆဲးမူၣ်မူၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ.²
- **တၢ်ပၣ်ဖိၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်:**ပှၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ်ပၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမျၢၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်တပၣ်ကဲဒီးပၣ်မနီၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဖဲတၢ်လီၤလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ကရၢကရိဖးဒိၣ်လၢတမ့ၢ်ပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဆါဟံၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ပၣ်ဖျါစ့ၢ်ကိးအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးလၢဟံၣ်ယီပူၤ,တၢ်မူဆူၣ်ဖိၣ်ဆူၣ်လိၣ်သး,ဒီးတၢ်ကူၣ်ကၤဆါအိၣ်ပှၤကညီကဒဲကဒဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပှၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတနီၤဒီးဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတနီၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီဝဲဒၣ်ခိဖျိဟံၣ်ဖိယီဖိမ့ၢ်ကျဲၤဝဲၤကွၢ်တဘၣ်လီၤဘၣ်စးဒီးတၢ်လိၣ်အယိတၢ်တၢ်ဆိဟံၣ်ဆိယီၤလၢအသးစၢ်ကဲၣ်ဆိးကကဲထီၣ်ဝဲအါန့ၣ်လီၤ.ခိဖျိလၢတၢ်ဟ့ၣ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ယးဟံၣ်ဖိယီဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတအိၣ်အယိတၢ်ဆိဟံၣ်ဆိယီၤဒီးဒါထီၣ်လၢသးန့ၣ်စၢ်ကဲၣ်ဆိးတဖၣ်ကဲထီၣ်သးဒဲဒဲကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်အတၢ်ဆုၢ်န့ၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်

- **ပှၤပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်**ယုထီၣ်ဝဲဒၣ်ကသံၣ်ကသိဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤ,လီၤဆိဒၣ်တၢ်တၢ်ဒိသဒါဟူးသးကသံၣ်, ဒီးတၢ်အံၤထွဲ ကွၢ်ထွဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဒါဆၢကတီၢ်အဂီၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကလၢပှၤဝဲၤအစီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ယုအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲပှၤကွၢ်ပှၤဆါ/ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်/တၢ်ဆါဟံၣ်ဖးဒိၣ်တဖၣ်တၢ်ကတုထီၣ်အီၤဖဲတၢ်လီၤလၢတအိၣ်ဒ်သ့ၣ်တဖၣ်အလီၤ,ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢအကလိသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကမၤဘူးလီၤတၢ်ဘၣ်စၢၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- **ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်**ယုထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢယုထီၣ်ဝဲသရၣ်ကူၤစါယါဘျါတၢ်ဆါတၢ်တဂၤ(Medic)/သရၣ်ကွၢ်မိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တဂၤ(Midwife)/ပှၤအံၤထွဲကွၢ်ထွဲပှၤဆါတဂၤ(Nurse)ကအိၣ်လၢသဝီကိးဖျၢၣ်ဒဲးအဂီၢ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ယုစ့ၢ်ကိးဝဲကသံၣ်ကသိတဖၣ်,တၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်,တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢဟံၣ်ဖိယီဖိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဂီၢ်ဒီးလီမ့ၢ်အူလၢတၢ်ကပၣ်ကသံၣ်ဒိသဒါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ယုထီၣ်လၢအဂၤတဖၣ်ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကရဲၣ်ကျဲၤအံၤထွဲကွၢ်ထွဲ မိၢ်လၢအသ့ၣ်လူတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကူတၢ်ကၤတဖၣ်လၢမိၢ်ဒီးဖိသၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.
- **ပှၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ်**တီၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကမၤလၢပှၤထီၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတၢ်ပၣ်ဖိၣ်ထီၣ်က့ၤသးဒီးပဒိၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်ဒီးတၢ်ကကတီၢ်န့ၢ်ခဲးစၢၤတၢ်ဆူကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒ်သိးကပၣ်မနီၣ်ဝဲဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢဒီးန့ၢ်ဘၣ်တ့ၢ်လံၤတၢ်မၤလိတဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢန့ၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တဖၣ်

ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အဂီၢ်

- ပၣ်ပနီၣ်ဂံၢ်မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအရူဒိၣ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ပၢၢ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်လံာ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီဂ့ၤဒီးပၣ်ပနီၣ်ကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတဖၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးတၢ်ဘျၢအပူၤ
- မၤဘၣ်လိာ်ဖိးမံထီၣ်က့ၤတၢ်ဟ့ၣ်ကဘျးကဘျၢတဖၣ်ဒ်သိးတၢ်ကွၢ်ထွဲမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤကမ္ပၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်လိာ်ဘၣ်အကါဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကန့ၢ်အဂီၢ်
- မၤအါထီၣ်ပဒိၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်သူတၢ်စွဲလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢထံကီၢ်ဒိတဘျၢအဂီၢ်ဒ်သိးတၢ်အံးကူစါယါဘျၢအံၤထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်အလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဂ့ၤဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်
- မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲလၢအဂံၢ်မိၢ်ပုၤခိၣ်ထံးဖဲတၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲတၢ်တဖၣ်အပူၤ

ပုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်

- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဘၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတဝါတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တဖၣ်ဆူၣ်ညါကွၢ်ကွၢ်
- ပၣ်ပနီၣ်ဂံၢ်မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအရူဒိၣ်လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ပၢၢ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်လံာ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီဂ့ၤဒီးဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒ်သိးကပၣ်ပနီၣ်ကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်
- ပၣ်ဂၢၢ်ကျၢပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်လၢကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကနၢ်ပၢၢ်အါထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ပၢၢ်တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်မၤဘျးဖဲသးဒီးကလုာ်န့ၣ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်
- ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်နၢ်ပၢၢ်လၢတၢ်လဲၤလိာ်သးသ့အဖီခိၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤလၢအါန့ၣ်အတီၢ်ပူၤဒ်သိးကကျၢၢ်ဘၢဝဲတၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ခဲလၢာ်ကန့ၢ်အဂီၢ်လီၤဆီဒ်တၢ်ဖဲတၢ်လီၢ်လၢတဂၢၢ်တကျၢၤဒီးဘၣ်သးအသးဆူၣ်ဝဲတဖၣ်အဂီၢ်

^၃တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကစီၣ်အတၢ်မၤကျိၣ်ကျဲတၢ်မၤသကိးကရူၢ်ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်တၢ်ကွၢ်ထံကဒါက့ၤတၢ်သံတၢ်ပုၤအတၢ်ယိထံ, ၂၀၁၅

တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢဒုးလိာ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်(ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတဝါတၢ်ကရၢကရိ,ကလုာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိဒီး/မ့တမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ကမ္ပၢၢ်သဘျၢ)

- ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိလၢကဒုးနၢ်ပၢၢ်ထီၣ်ဘၣ်သးဒီးမုၢ်ခွါတၢ်အိၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆိၣ်အိၣ်ချ့ (SRH) တၢ်အိၣ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါ,တၢ်ဆဲးန့ၢ်ကသံၣ်ဒိသဒါတၢ်ဆါ,ပုၤလိာ်ဘိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးခိဖျိမုၢ်ခွါ(GBV) ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဂုၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - မၤလီၤတၢ်တၢ်ပၢၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဒီးတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးတၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကလဲၤသးဘၣ်ဂ့ၤဘၣ်ဝီအယိသတးဒီးဖဲတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါဒီးန့ၣ်ကသံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဝဲဒီးကန့ၢ်ဝဲကိးဆါတီၢ်ဒီးဖဲတၢ်လိာ်ဘၣ်အီၤတဘျီလၢလၢန့ၣ်လီၤ.
 - ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဒီးမၤဘျးဖဲဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢမၤသကိးတၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးတမံလၢလၢတၢ်တရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအကမၤဒိၣ်ထီၣ်လဲာ်ထီၣ်တၢ်ဆဲးကသံၣ်လၢဒိသဒါတၢ်ဆါ(EPI) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- ကမာသကိးတၢ်လၢကကွၢ်ထွဲဒီးသမံသမိးထံက့တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆိၣ်ဘၣ်ဃးဒီးမုၢ်ခွါ(GBV)အနီၣ်ထီၣ်ဒီးကဟံဖျါထီၣ်အတၢ်အိၣ်သးလၢအဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်လၢန့ၣ်လီၤ.
- ကပဲၣ်ထံနီၤဖးက့ၤပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးကမၤလိဘၣ်ထီၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးကဟံလီၤအီၤလၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ကပဲၣ်ထံနီၤဖးက့ၤတၢ်လၢအပၤပၤတၢ်မုၢ်တမ့ၢ်တၢ်အလၢအတြီယာ်တၢ်လၢပုၤမၤတၢ်ဖိအဂီၢ်ဒီးကဟံဖျါထီၣ်က့ၤဘၣ်မန့ၣ်အယီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢတၢ်မၤလဲၣ်ဒီးကမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤဒီးကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတၢ်လၢကဘျါရဲၤက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.
- ကမၤလီၤတၢ်က့ၤဒ်သိးပုၤလိၣ်ဘိၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အချ့ကပၣ်ယုၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢသဝီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ခါပတီၢ်ဆူညါတဖၣ်

CPI, WRC and HHI သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဒုးသ့ၣ်ညါသကိးဝဲဘၣ်ဃးလၢတၢ်ယိထံအစၢတဖၣ်ဆူလီၢ်ကဝီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ကူၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးဒ်သိးကထုးန့ၣ်ပုၤတၢ်သးဒ်သိးကမၤစၢဝဲဆူညါဘၣ်ဃးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမျါၢ် မုၢ်ခွါတၢ်အိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆိၣ်ဆိၣ်ချ့ (SRH) တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ်ဒ်န့ၣ်အသိးကမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ကရၢကရိလၢအမၤသကိးတၢ်တဖၣ်လၢကလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပတီၢ်ဟံစ့ၢ်ကိးလၢပကဘူးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ဃးတၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်တဖၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤတၢ်ကရၢကရိလၢအမၤသကိးယုၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ/တၢ်မၤတံၢ်တၢ်တဖၣ်

ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ပံးတၢ်စ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဂီၢ်အယိသဝီတဖျါၣ်စ့ၢ်စ့ၢ်န့ၣ်မၤသ့ဝဲဒၣ်တၢ်ထံၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးထဲတဖုဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိထဲတဂၤဇီၤလီၤ.တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပၤနီၣ်ယာ်တၢ်ကစီၣ်အသယၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤလၢအိၣ်လၢတၢ်ပၤနီၣ်တက့ၢ်အဖီလၢတဖၣ်အံၤကဘၣ်တၢ်ထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.တကးဒ်ဘၣ်န့ၣ်,ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်ခဲတၢ်တၢ်ပိးသကိးအဝဲအံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ပၢ်ဝဲပုၤပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အတၢ်ကတီၢ်လၢစံးကတီၢ်သကိးဝဲအံၤကိးဘျီဒဲးဘၣ်အယိဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ကကျိၣ်ထံနီၤဖးကွံတၢ်ကစီၣ်တနီၤအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ကစီၣ်ဆူညါအဂီၢ်ဆဲးကျိးဘၣ်Nay Nyi Nyi Lwin, naynyinyilwin@cpintl.org; Parveen Parmar, Harvard Humanitarian Initiative: pparmar@hsph.harvard.edu; Mihoko Tanabe, Women’s Refugee Commission: mihokot@wrcommission.org.

တၢ်ယိထံမၤလိတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်မၤကိးအီၤလၢမဲးကၤသၤအကရၢလၢ(WRC) အဂီၢ်ဒီးကီၢ်ဆွံးဆလၢတၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်မၤသကိးကရၢလၢ (CPI), ကီၢ်ပယီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ကရၢကရိ,ထၢၣ်ဝံချၢတၢ်ကရၢကရိ,ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲကျဲၤ ဒီးမဲၢ်တီၢ် တၢ်ဆၢဟံၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲအပုၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးယုၣ်ထၢသကိးတၢ်ကစီၣ်ဒီးဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤမၤသကိးဝဲတၢ်ကစီၣ်ဒီးကျိၣ်ထံတၢ်ကစီၣ်ဒီးတၢ်ဆုၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.CPI,HHI ဒီး WRC တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ယိထံအကျိၣ်အကျဲဒီးဟ့ၣ်ဝဲပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်တၢ်မၤလိဒီးမၤလိၣ်ဖိးမံဒီးဝဲထံနီၤဖးက့ၤတၢ်ကိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.လံာ်တၢ်ဟံဖျါဝဲအံၤဘၣ်တၢ်မၤသကိးအီၤလၢတၢ်ကရၢကရိလၢမၤသကိးတၢ်ကိးဖုဒဲးန့ၣ်လီၤ.